

Les pautes de treball per a una transformació educativa sostenible

La implementació del treball cooperatiu

Escola Ipse
C/Casanova, 175 (08036) Barcelona

Gemma Vallés Faraudo
Coordinadora del Procés d'Innovació Pedagògica

Roger Ballús Núñez
Sotsdirector i Responsable de la Innovació Pedagògica

Contextualització

Des de l'escola Ipse considerem que per aconseguir una transformació i una innovació reals, sostingudes i sostenibles, aquestes han de néixer i s'han de desenvolupar necessàriament en el propi centre, adaptant-se a la seva realitat i a les necessitats del moment.

És des d'aquesta perspectiva, que la primera acció que vam dur a terme com a pas previ a l'estructuració d'un nou procés de transformació educativa, va ser la d'oferir un espai prou ampli per donar cabuda a tothom qui formava part del claustre, que ens permetés compartir, reflexionar i debatre amb l'objectiu de definir el **perfil de l'alumne** que es volia obtenir un cop finalitzat el pas per l'escola.

Aquest procés va determinar uns trets essencials que volíem que desenvolupessin els alumnes de l'Ipse i, a partir de l'anàlisi de tots ells, vam concloure que la **naturalesa social de l'aprenentatge** s'havia de convertir en el nostre punt de partida i, a la vegada, en la clau de volta del procés de transformació educativa que preteníem iniciar.

Fins aleshores, l'escola s'havia centrat eminentment en pràctiques educatives amb estructures més individuals o competitives, que rarament potenciaven ni avaluaven la cooperació i l'aprenentatge entre iguals. És des d'aquest punt de partida i amb la voluntat d'invertir completament la implicació d'alumnat i professorat en el procés d'ensenyament i aprenentatge que s'inicia, amb un assessorament inicial per part d'una empresa especialitzada en desenvolupament professional, **el procés de creació d'un sistema d'innovació i implementació de la transformació educativa amb la introducció i consolidació del Treball Cooperatiu** com aspecte clau per a un aprenentatge significatiu i situat. Aquest sistema, estructurat en format de **pautes de treball** per a la implementació de l'esmentada metodologia que

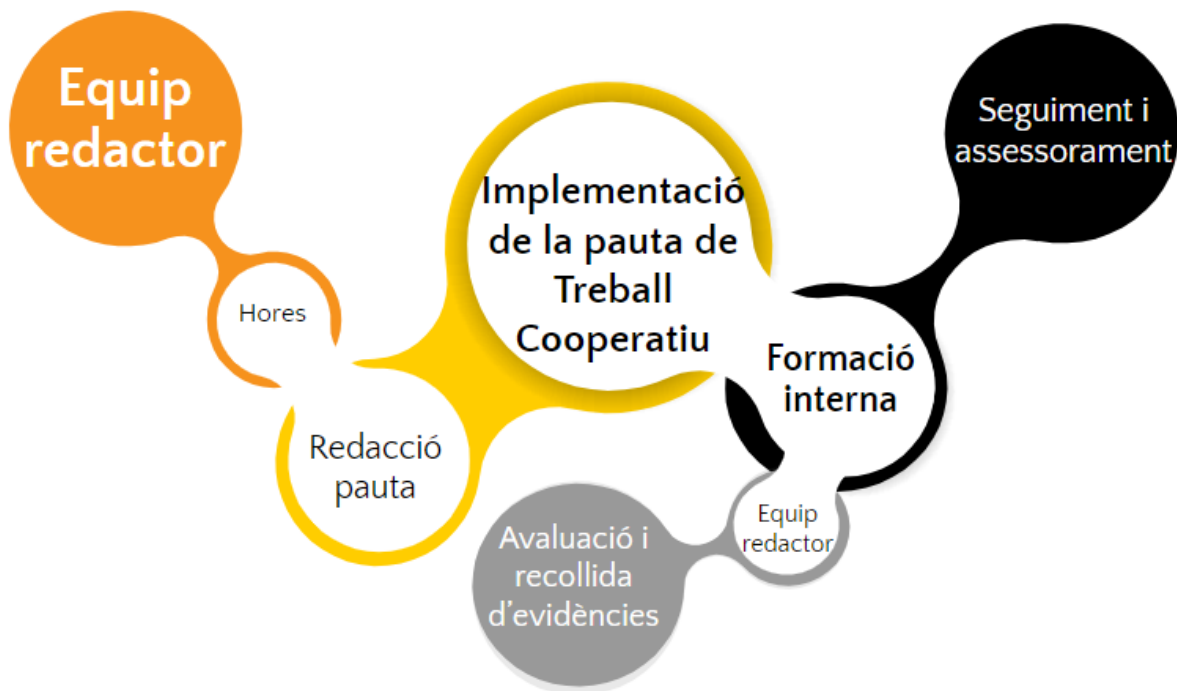
s'explicita i es desenvolupa a continuació, ha acabat promovent la creació d'una **comunitat professional d'aprenentatge** que, a la seva vegada, ha fet sostenible la transformació i la innovació educativa a l'escola al llarg dels darrers anys.

Objectius

Els objectius que ens vam plantejar pels 4 anys de desenvolupament de la pauta de treball i així a consolidar la metodologia de treball cooperatiu en l'ADN del nostre projecte educatiu i el nostre dia a dia a l'aula, van ser els següents:

- Integrar les metodologies cooperatives en les pràctiques educatives a l'aula des de P3 fins a Batxillerat.
- Acompanyar el professorat de l'escola en el procés de canvi a través de formacions específiques i un assessorament intern.
- Reflexionar i compartir les experiències "cooperatives" per a la millora continuada de les nostres pràctiques educatives.
- Promoure la cooperació i l'intercanvi d'experiències entre el professorat per fomentar l'aprenentatge entre iguals.

Com s'ha comentat anteriorment, la implementació d'aquesta pauta de treball per a la integració del treball cooperatiu en les nostres pràctiques educatives, és només el primer pas d'un procés molt més profund i complex de canvi de paradigma pel que fa a la innovació i la transformació educativa dins el centre, amb l'objectiu d'incidir en l'aprenentatge del nostre alumnat però també en el desenvolupament professional del nostre claustre.

8

Figura 1. Parts del procés de creació, implementació i avaluació de les pautes de treball.

L'equip redactor

Amb la concepció del canvi com una realitat dominant al nostre entorn, però amb la certesa que sumar-se a un procés de transformació educativa comporta, inexorablement, partir del capital social real que hi ha a l'escola per treballar des d'una mirada de construcció i aprenentatge compartits, es va considerar plantejar un model de treball que situés al centre del procés tant a docents com alumnes mitjançant la indagació, la reflexió i el treball en equip.

Partint d'aquesta concepció es va constituir l'**equip redactor de la pauta**, format per docents del claustre, alguns d'ells amb coneixements previs sobre la metodologia del treball cooperatiu i d'altres sense, que amb hores de dedicació exclusiva dins del seu horari laboral, es va encarregar del procés de reflexió, redacció, execució i acompanyament de la implementació de la pauta amb un doble objectiu: assegurar

que tot el claustre tingués una ajuda propera si la necessitava i garantir la qualitat dels treballs cooperatius que es dissenyaven.

L'expertesa adquirida per l'equip redactor el va habilitar, no només per possibilitar un acompanyament constant i a convertir-se en referents del treball cooperatiu per les seves companyes, sinó també a proposar, gestionar i dur a terme la formació a tot el claustre, enfocada a respondre a les dificultats que es detectaven en l'execució de la pròpia pauta de treball i el disseny i implementació d'activitats de treball cooperatiu a l'aula.

La pauta de Treball Cooperatiu

La pauta de treball cooperatiu (Annex 1) elaborada per l'equip redactor -que comptava amb hores de dedicació exclusiva per a la seva redacció- es va estructurar en 4 apartats que permeten guiar els docents en la seva aplicació tenint en compte la realitat del centre i del propi claustre:

1. **Objectius:** S'estableixen uns objectius comuns -vinculats al perfil de l'alumne de l'escola generat en la detecció de necessitats- a assolir al llarg de l'escolarització del alumnes.
2. **Fonamentació teòrica:** Amb la voluntat de desenvolupar una comprensió més àmplia i profunda de l'àrea de problemàtica, es proposa una revisió de la literatura sobre la mateixa, així com també es comparteixen experiències i models de treball d'altres professionals utilitzats per abordar problemes similars.
3. **Descripció de la pauta:** S'estructura la posada en marxa del treball cooperatiu al centre a través d'uns procediments acordats que garanteixen

les 5 condicions a tenir en compte en l'aprenentatge cooperatiu: interdependència positiva, interaccions cara a cara, responsabilitat individual, habilitats socials i autoreflexió d'equip (Johnson, Johnson y Holubec, 1999). Es posa especial èmfasi en la creació dels equips, l'assignació de rols i responsabilitats, l'elecció i justificació del mètode de treball i el disseny d'instruments d'avaluació. S'adjunta un document per fer la programació de treball cooperatiu i altres documents de suport.

4. **Nivells d'aplicació:** Es descriuen els nivells d'assoliment de la pauta a 4 anys vista, del nivell A més senzill al nivell D més complex o expert. Els nivells d'aplicació de la pauta permeten que tothom pugui avançar al seu ritme i assegurar que el primer any tothom ha posat en marxa la seva primera experiència de treball cooperatiu a l'aula. Aquests nivells seran constantment revisats i es modificaran per tal d'ajustar-los a les necessitats detectades.

Implementació i Formació

Un cop l'equip redactor va enllestir la pauta de treball cooperatiu i aquesta va ser presentada al claustre, va començar a desplegar-se la seva implementació. El docents van començar a dissenyar, posar en pràctica a l'aula i avaluar els diferents treballs cooperatius.

La **formació, assessorament intern i l'acompanyament** al professorat van ser aspectes clau a tenir presents en aquest procés. Es van crear espais de treball conjunt per garantir aquests moments d'intercanvi i poder ajustar la formació a les necessitats que anaven sorgint i l'equip redactor va disposar d'hores de dedicació exclusiva a l'atenció individualitzada d'aquells docents que ho requerien.

Van ser justament aquests espais de formació -centrada en una modalitat co-constructiva (Monereo, 2010) on l'objectiu és el de promoure canvis que portin a una millora progressiva i permanent de la identitat professional del docent per iniciar pràctiques habituals i sostenibles en el temps-, d'intercanvi, revisió i valoració, els que van propiciar diferents adaptacions dels nivells d'aplicació de la pauta, per adaptar-los al ritme real de la implementació del treball cooperatiu a l'escola. A la vegada, els docents van anar adquirint competències que els permetien reflexionar sobre les seves pràctiques, investigar, contrastar experiències i fonamentar-les per introduir millores en un entorn cada vegada més **col·laboratiu i indagador**.

A més a més, al llarg d'aquests 4 anys fins a consolidar la pauta de treball cooperatiu, també vam gaudir de l'acompanyament de **formadors externs** per aprofundir en aquelles mancances que s'anaven detectant en els espais de treball conjunt i les valoracions. En un primer moment, ens vam centrar en metodologies cooperatives, i després de dur a terme alguns treballs cooperatius, ens van ajudar a revisar el concepte d'avaluació i els instruments que ens permetrien registrar l'aprenentatge realitzat per oferir una avaluació formativa i formadora.

A poc a poc es va anar creant un **comunitat d'aprenentatge** al centre, de manera que cada cop es va fer més necessari compartir i connectar continguts de diferents àmbits, adaptar els espais de treball i promoure la docència compartida. Un cop consolidada la pauta, s'han seguit adaptant horaris i matèries per incorporar el treball globalitzat i el treball per projectes a l'escola, tal i com es mostra en la següent taula.

Implementació de la pauta de treball cooperatiu fins a la seva consolidació	
Curs escolar (documentació)	Accions
2014-2015	<ul style="list-style-type: none"> - Creació de l'equip redactor - Redacció de la pauta de treball cooperatiu
2015-2016	<ul style="list-style-type: none"> - Primers treballs cooperatius dissenyats i portats a l'aula - Formació en metodologies cooperatives (formador extern: Escalae) - Assessorament i acompanyament intern de l'equip redactor
2016-2017	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidació i millora dels TC realitzats el curs anterior - Formació en avaluació (formador extern: Neus Sanmartí) - Assessorament i acompanyament intern de l'equip redactor - Comunicació a les famílies
2017-2018	<ul style="list-style-type: none"> - Disseny de nous TC, introducció del treball globalitzat: els projectes a infantil i primària. La creació dels entorns d'aprenentatge a 1r d'ESO - Formació en treball globalitzat i projectes (assessorament intern)
2018-2019	<ul style="list-style-type: none"> - Disseny de nous TC i ampliació dels entorns d'aprenentatge a 2n d'ESO - Sessions d'aprenentatge entre iguals i intercanvi d'experiències (assessorament intern)
Seguiment de la pauta de treball cooperatiu ja consolidada	
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> - Es segueixen dissenyant i revisant TC. - S'incorporen els projectes a 3r d'ESO (entorns d'aprenentatge)
2020-2021	<ul style="list-style-type: none"> - Es revisen els projectes (infantil i primària) i els entorns d'aprenentatge (1r, 2n i 3r d'ESO) - Formació en docència compartida (assessorament intern) - Publicació de l'article "Les pautes de treball per la implementació del treball cooperatiu" (àmbits de psicopedagogia i orientació)

2021-2022	<ul style="list-style-type: none"> - Es comencen a dissenyar els entorns d'aprenentatge a 4t d'ESO per a la seva posada en marxa el curs 2022-2023 - Formació en observació entre iguals (assessorament intern)
-----------	--

Avaluació

L'avaluació entesa com a una **oportunitat d'aprenentatge i millora** (Sanmartí, 2010) ha estat present al llarg de tota la implementació de la pauta. El fet de sistematitzar la revisió i reflexió de cada professor conjuntament amb l'equip redactor de la pauta i la resta de docents, ens va ajudar a transformar espais de reunió en sessions d'assessorament i formació. L'**aprenentatge entre iguals** ha estat la nostra eina principal per enriquir-nos i anar teixint una comunitat d'aprenentatge.

L'equip redactor és l'encarregat de dinamitzar, guiar, encoratjar i gestionar aquesta formació interna i els espais de treball conjunt amb la participació del professorat de totes les etapes i el recolzament i l'ajuda de l'equip directiu. Aquesta formació conjunta, no només ens ha permès aprendre els uns dels altres, sinó també fer equip i compartir un propòsit comú. Queda palès, doncs, que l'ús sistemàtic de l'aprenentatge cooperatiu requereix un alt grau de **cooperació entre tot el professorat** (Duran i Miquel, 2003).

Després d'aquests quatre anys d'implementació de la pauta de treball cooperatiu, podem afirmar que ha marcat la línia de les actuals formacions i la implementació de les noves pautes (educació emocional, TIC, avaluació competencial i disseny de materials) on la cooperació entre el professorat sorgeix sense explicitar-ho.

En relació al TC, hem pogut fer el seguiment del projecte a través dels següents mitjans:

- Reunions per valorar, detectar necessitats, assessorar, ajustar els nivells d'implantació i proposar millores.
- Espais de seguiment, formació, reflexió, intercanvi d'experiències entre el professorat.
- Valoracions dels professors, famílies i els alumnes dels TC.

Essent conscients de la importància de **recollir i documentar les evidències** per a la millora de l'aprenentatge de l'alumnat (Guskey i Sparks, 2002), la participació dels professors, dels alumnes i de les famílies en la revisió i valoració de les experiències viscudes al llarg de la implementació de la pauta de treball cooperatiu, va ser un aspecte fonamental per introduir millores i compartir les evidències obtingudes de l'aprenentatge dels alumnes per seguir avançant.

Objectius	Evidències del nivell d'assoliment
Integrar les metodologies cooperatives en les pràctiques educatives a l'aula des de P3 fins a Batxillerat.	Graelles de seguiment i registre dels TC per anys i etapes, des del curs 2015-2016 fins l'actual 2021-2022, destacant-ne cada curs els treballs cooperatius nous i els antics que es mantenen actius -amb actualitzacions segons les necessitats del grup-. Se'n mostren exemples de dos cursos diferents en l'annex 2.

<p>Acompanyar el professorat de l'escola en el procés de canvi a través de formacions específiques i un assessorament intern.</p>	<p>Formacions realitzades amb formadors externs i assessoraments interns ajustats a les necessitats detectades en l'acompanyament de la pauta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metodologies cooperatives - Avaluació - Treball globalitzat, instruments d'avaluació i rol del professorat - Docència compartida - Observació entre iguals
<p>Reflexionar i compartir les experiències "cooperatives" per a la millora continuada de les nostres pràctiques educatives.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Xerrades a les famílies - Reunions de treball i seguiment - Intercanvi d'experiències - Presentació de les nostres experiències al Simposi de Treball Globalitzat (UAB) - Participació en xerrades per altres escoles (xarxes pel canvi, diploma d'innovació de la URL, CRP....) - Redacció de l'article "Les pautes de treball per la implementació del treball cooperatiu" (àmbits de psicopedagogia i orientació).

	Inclòs en la bibliografia.
Promoure la cooperació i l'intercanvi d'experiències entre el professorat per fomentar l'aprenentatge entre iguals.	- Reunions de treball i Intercanvi d'experiències.

Impacte en els alumnes i canvis en el centre

La consolidació de la pauta per a la implementació del treball cooperatiu a l'aula ha suposat un canvi de paradigma educatiu que traspasa les parets de la pròpia classe i s'ha traslladat, com inicialment es pretenia, al quefer habitual de docents i alumnes. Aquesta normalització de la naturalesa social de l'aprenentatge ha acabat impactant de forma directa no només en l'assoliment dels trets del perfil de l'alumne que ens havíem plantejat, sinó també en un major i millor desenvolupament competencial dels docents.

Alguns dels impactes més evidents dels canvis i la tipologia d'agrupaments en els treballs cooperatius en els alumnes han estat: productes finals grupals més elaborats i fonamentats, increment i millora considerable de les exposicions orals, més autonomia i responsabilitat, moments de reflexió (autoavaluació i coavaluació) i dinàmiques de treball en equip.

A més a més, com dèiem, tot aquest procés de transformació ha arrelat en la cultura del centre, sistematitzant un elevat grau de **cooperació entre el professorat**. Aquesta estructura d'interacció per iniciar canvis a les pràctiques educatives a

través de la creació d'una comunitat d'aprenentatge permet implementar innovacions de forma **sostenible** en el centre.

El procés de transformació a l'escola Ipse a través de la creació de l'equip redactor de la pauta d'innovació ha aconseguit acompanyar als docents, dotar-los de competències per indagar, fer ús d'una pràctica reflexiva, facilitar una cultura col·laborativa en un procés de canvi planificat i sostingut centrat en l'alumne per seguir avançant en la millora educativa. Un procés en constant revisió i millora que ha permès consolidar el treball cooperatiu al centre i així seguir avançant en la innovació educativa adaptant el sistema de pautes de treball a les necessitats reals del moment.

Sostenibilitat i transferència del sistema

La consolidació del sistema de pautes de treball per a la transformació educativa del centre ha estat clau en la creació d'una comunitat professional d'aprenentatge, que acompanya als docents i els dota de competències per indagar, fer ús d'una pràctica reflexiva i fomentar una cultura col·laborativa, sempre en un procés de canvi planificat i sostingut, centrat en l'alumne per a seguir avançant en la millora educativa.

L'avaluació i revisió constant d'aquest procés ha permès, no només consolidar les pràctiques de treball cooperatiu desenvolupades amb la primera pauta de treball, sinó transferir-ne la bona pràctica en la creació de quatre noves pautes -figura 2- que, convivint les unes amb les altres i implementant-se de forma sostinguda però constant, han modificat de forma substancial el projecte educatiu del centre, adaptant-lo a les necessitats dels alumnes així com a l'assoliment dels trets del perfil

dels mateixos, creat consensuadament amb tota la comunitat educativa a l'inici de tot el procés.

Figura 2. Pautes de treball redactades i implementades. Extret de la pàgina web creada per a la ordenació dels processos de transformació educativa a l'escola Ipse: <https://sites.google.com/escolaipse.net/ipseimpulsat/impulsat>

Bibliografia

Ballús, R.; Vallés, G. (2020). Les pautes de treball per la implementació de l'aprenentatge cooperatiu: una experiència d'innovació educativa. *Àmbits de psicopedagogia i orientació*, núm. 53, p. 116-124. DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi53.2658>

Duran, D. i Miquel, E. (2003). Cooperar para enseñar y aprender. Cuadernos de pedagogía, 331, 73-76.

Guskey, T. R., i Sparks, D. (2002). *Linking Professional Development to Improvements in Student Learning. Annual meeting of the American Educational Research Association*, ERIC ED 464112.

Johnson, D., Johnson, R. i Holubec, E (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona. Paidós.

Monereo, C (2010). *La formación del profesorado: una pauta de análisis e intervención a través de incidentes críticos*. *Revista iberoamericana de educación*, 339, 517-539.

Sanmartí, N. (2010). *Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Generalitat de Catalunya: Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat.

Annex 1

Document de la pauta per a la implementació del treball cooperatiu en format reduït adaptat als requeriments d'extensió.

	Projecte innovació pedagògica	 Institut Escalae Qualitat de l'Ensenyament - Aprenentatge
	PAUTA DE TREBALL COMÚ	Mod: 01
	APRENTATGE COOPERATIU EN AGRUPAMENTS FLEXIBLES HETEROGENIS	Aprovació: 15/10/2016

Objectius de la pauta: (relacionats amb el perfil de l'alumne IPSE)

1. Saber treballar en equip respectant les opinions dels altres per obtenir resultats de forma cooperativa.
2. Desenvolupar l'esperit crític i la participació en positiu en la societat en la que viu.
3. Adquirir destreses socials per tal d'interrelacionar-se en diferents grups socials.
4. Ser conscient de les pròpies aptituds i habilitats per tal de poder gestionar les emocions davant de les frustracions i empatitzar amb les dels altres.
5. Implicar-se en el seu procés d'aprenentatge.
6. Autoavaluar-se i coavaluar-se.

Fonaments pedagògics¹:

Des d'una **concepció constructivista** del procés d'ensenyament-aprenentatge, entenem l'**aprenentatge significatiu** com l'aprenentatge on l'alumne relaciona els nous coneixements amb els que ja té adquirits (coneixements previs). Aquest aprenentatge es desenvolupa dins la zona de desenvolupament proper.

Per tal que l'alumnat arribi a construir aquests significats, calen tres **requisits**:

1. El material nou a aprendre ha de ser potencialment significatiu des del punt de vista lògic, cal que tingui una estructura i una organització interna.
2. L'existència d'uns coneixements previs que permetin establir vincles amb els nous coneixements a aprendre.
3. La voluntat de l'alumnat a voler aprendre significativament.

Tenint en compte aquests requisits, veiem que en la concepció constructivista s'estableix una relació entre l'alumne que aprèn, els continguts d'ensenyament-aprenentatge i el professor que ajuda els alumnes a construir els significats i a donar sentit a allò que fan i aprenen. És l'anomenat triangle interactiu, nucli dels processos d'ensenyament-aprenentatge que tenen lloc a l'escola.

¹ Annex 1

Entenem que **la cooperació** ² promou la interacció entre els tres elements del triangle interactiu. És un mitja ideal per potenciar l'autonomia i aconseguir una formació integral.

Què implica l'aprenentatge cooperatiu?

En el moment que ens plantegem com organitzar l'aula podem establir 3 **estructures** a seguir d'interacció entre iguals: estructura competitiva, estructura individualista i **estructura cooperativa**

En l'estructura cooperativa, com **agrupem** els alumnes? **Equip (grup que coopera per aconseguir un objectiu comú)**

Les **condicions** a tenir en compte en l'aprenentatge cooperatiu són:

1. **Interdependència positiva:** L'èxit de cada membre és l'èxit de l'equip.
 Cal establir: objectius d'equip, tasques i rols per cada alumne, divisió de recursos (materials) i reconeixement grupal (fitxa d'equip).
2. **Interaccions cara a cara:** oportunitats d'interacció, dinàmiques interpersonals... Cal limitar el número de membres a 4/5 i establir dinàmiques que afavoreixin el diàleg.
3. **Responsabilitat individual:** És important evitar la difusió de responsabilitats. S'ha de potenciar a través de l'avaluació individual, informes individuals de treball, elecció aleatòria del portaveu, nota d'equip....
4. **Habilitats socials:** És una oportunitat per ensenyar i aprendre habilitats socials. Els alumnes han de: comunicar-se correctament, confiar en els altres, resoldre constructivament els conflictes, participar, acceptar altres punts de vista.. .
5. **Auto reflexió d'equip:** Es destina temps a reflexionar conjuntament sobre el procés i les relacions de treball. Cal potenciar l'autoavaluació, la coavaluació.

Descripció de la pauta:

	Procediments acordats (metodologia)	Descripció del procediment	Observacions (annexos, excepcions, etc.)
1	Definició d'objectius, competències i	S'han de redactar objectius que facin referència a:	F314 Programació activitat cooperativa

² Johnson i Johnson (1999) *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona. Ed. Paidós.

Monereo, C. i Duran D. (2002) *Entramados. Métodos de aprendizaje cooperativo y colaborativo*. Barcelona. Edebé.

	continguts de l'activitat	<ul style="list-style-type: none"> ● Perfil de sortida de l'alumne amb l'aprenentatge cooperatiu (indicats a l'inici de la pauta) ● L'activitat en si. 	
2	Elecció i justificació del mètode	<p>Els mètodes d'aprenentatge cooperatiu són dissenys didàctics que pretenen convertir el grup en un equip, és a dir, transformar l'activitat grupal en cooperativa. S'han d'ajustar els mètodes a les condicions dels alumnes i a les necessitats.</p> <p>Tenint en compte l'organització de centre i els objectius del perfil de l'alumne IPSE, en aquesta pauta proposem els següents mètodes cooperatius:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Puzzle ● Tutoria entre iguals ● Ensenyament recíproc ● Grup d'investigació <p>Cal tenir en compte quin mètode s'ajusta més als objectius que volem assolir i a la pròpia activitat.</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p> <p>Annex 1: mètodes</p>
Procediments acordats (metodologia)		Descripció del procediment	Observacions (annexos, excepcions, etc.)
3	Definició dels equips i dels rols dels alumnes	<p>Els equips han de ser heterogenis i cal fixar el nombre de components. Per organitzar els equips es poden escollir dos o més factors de diversitat psicopedagògica, tenint en compte el coneixement previ de l'alumnat que hem adquirit en l'observació a l'aula:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ritme de treball ● Coneixements previs ● Procediments ● Autonomia ● Preferència d'agrupament per part de l'alumne (individual, parella, petit grup) ● Interacció amb els altres alumnes (habilitats socials) <p>Una vegada establerts els equips, cal decidir quins rols són els més adequats i distribuir-los. Hem de</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p> <p>F318 graella factors de diversitat psicopedagògica treball cooperatiu</p> <p>Annex 2: formació equips i rols</p>

		<p>pensar que no tots els mètodes cooperatius permeten escollir rols (només en puzzle i grup d'investigació).</p> <p>Aquests rols caldrà adaptar-los a l'edat dels alumnes.</p>	
4	Temporalització	<p>Cal temporalitzar les sessions, tenint en compte que la 1a sessió sempre ha d'estar orientada a l'explicació dels objectius i la metodologia cooperativa. També cal tenir en compte l'avaluació durant el procés i al final.</p> <p>Cal detallar aquestes sessions a l'ipsetic, especificant el nom de treball cooperatiu.</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p>
Procediments acordats (metodologia)		Descripció del procediment	Observacions (annexos, excepcions, etc.)
5	Determinació del professorat implicat	<p>Cal indicar quin és el professorat implicat en el disseny, realització i avaluació de l'activitat, i si és necessari un professor de suport en el algun moment del procés.</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p> <p>Instrucció (a determinar)</p>
6	Previsió de recursos (materials i espais)	<p>S'ha de fer la previsió dels espais necessaris (aula habitual o altra) i dels materials (ordinadors, projectors o altres) i comunicar-ho a coordinació.</p> <p>Preparar la documentació de l'activitat: pla d'equip, fitxes d'activitat per als alumnes i fitxa de planificació de l'estructura de les sessions per als alumnes....</p> <p>Cal adaptar la fitxa del pla d'equip a l'edat dels alumnes.</p> <p>En el cas d'EI, la fitxa d'activitat és per al professorat.</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p> <p>F315 Pla d'equip Treball cooperatiu</p> <p>F316 Fitxa d'activitats treball cooperatiu</p> <p>F317 Planificació sessions treball cooperatiu</p>

			Annex 3: documentació Instrucció (a determinar)
Procediments acordats (metodologia)		Descripció del procediment	Observacions (annexos, excepcions, etc.)
7	Definició de criteris i instruments d'avaluació	<p>L'avaluació s'ha de fer a 2 nivells, de les activitats i del treball en equip, tal i com hem establert en els objectius.</p> <p>Per avaluar les activitats hem de dissenyar instruments/activitats d'avaluació que ens permetin veure si hem assolit els objectius marcats: exposició oral, pòster, treball escrit, examen, mapa conceptual, rúbrica...</p> <p>Quan avaluem, cal valorar tant el procés que s'ha seguit com el producte final de l'activitat. Per tant, l'avaluació ha de ser formativa i formadora, periòdica i sistemàtica.</p> <p>Per avaluar el treball en equip cal reflexionar sobre el propi funcionament de l'equip i les aportacions personals de cada membre. Ens pot ajudar utilitzar instruments d'avaluació com la coavaluació, l'autoavaluació i la rúbrica. Cal dissenyar instruments adequats en cada cas. Podeu adaptar la rúbrica F319 als objectius seleccionats i a l'etapa en la qual treballeu.</p>	<p>F314 Programació activitat cooperativa</p> <p>F319 rúbrica d'observació objectius perfil</p> <p>Annex 4: instruments (coavaluació, autoavaluació i rúbrica)</p> <p>Documents: avaluar per aprendre</p>
8	Previsió de condicionants i possibles solucions	Cal preveure aspectes que puguin condicionar el desenvolupament de l'activitat i plantejar-se possibles solucions abans de començar a dur a terme l'activitat.	F314 Programació activitat cooperativa
9	Valoració de l'activitat a posteriori i propostes de millora	<p>Cal revisar el funcionament de l'activitat un cop duta a terme, i identificar aspectes a modificar o millorar.</p> <p>La valoració s'ha d'incloure en la programació de les matèries.</p>	F314 Programació activitat cooperativa

Descripció dels nivells d'aplicació inicial en l'aprenentatge de la Pauta de Treball Comú per part de cada docent:

(del nivell A més senzill o inicial al D més complex o expert)

Nivell A:	Programació d'1 activitat de mínim 3 sessions amb un únic objectiu cooperatiu durant la 1a o 2a avaluació. Avaluar mínim amb un instrument. La programació ha de ser compartida amb altres professors de la mateixa matèria-nivell i pot ser-ho amb d'altres matèries. (suggeriment:es pot aprofitar alguna activitat que ja s'estigui realitzant en grup).
Nivell B:	Cal tenir programada com a mínim 1 activitat (la del nivell A) que incorpori dos objectius cooperatius (del perfil d'alumne) i incidir en fer una avaluació formativa i formadora. L'avaluació ha de servir per aprendre, així que cal crear instruments que ho possibilitin com poden ser les rúbriques, la base d'orientació, l'autoavaluació, la coavaluació... Els professors que ho desitgin poden programar més d'una activitat cooperativa i realitzar activitats on es vinculin diferents matèries.
Nivell C:	Revisió i consolidació dels treballs cooperatius de manera que s'assoleixi una distribució equilibrada en tots els cursos. Tots els treballs han de tenir com a mínim dos objectius cooperatius diferents i han de ser avaluats amb els instruments que promoguin una avaluació formativa/formadora (rúbrica, autoavaluació, coavaluació, diari d'aprenentatge...). Com a mínim un dels treballs cooperatius de cada nivell ha de ser globalitzat, és a dir que integri continguts de més d'una matèria/àmbit o de diferents cursos.
Nivell D:	Consolidació dels treballs cooperatius amb una distribució equilibrada en tots els cursos. Tots els treballs han de tenir com a mínim dos objectius cooperatius diferents i han de ser avaluats amb els instruments que promoguin una avaluació formativa/formadora (rúbrica, autoavaluació, coavaluació, diari d'aprenentatge...). A cada nivell hi ha d'haver com a mínim 2 treballs cooperatius globalitzats, és a dir que integrin continguts de més d'una matèria/àrea/àmbit o de diferents cursos.

Data límit d'assoliment del nivell D: finals del curs 18-19

Annex 2

Curs 16-17: Graelles de seguiment

Secundària i Batxillerat

1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	Batxillerat
Enraonem en parelles (2n)	La població (2n)	Don Quijote (2n)	Química i societat (2n)	L'univers i la Terra (1r)
Tipologia Textual (2n)	Trencaclosques poesia trobadoresca (2n)	Epidèmia (1r/3r)	Revolució industrial (2n)	Rugby (2n)
Les processons de setmana santa (2n/3r)	Volley(2n)	Investigant els estils musicals (3r)	La literatura desde el modernismo hasta la época contemporánea (2n)	Tipología textual (3r)
	Shakespeare (3r)	Ruta matemàtica (3r)	L'evolució (2n)	Resolució de problemes (2n i 3r)
		La decadència (3r)	Baseball (2n)	Fem de químics (3r)
			Traduïm en parelles (2n/3r)	El meu primer cotxe(3r)
				Campanya de màrqueting (3r)
				Llatí: L'Eneida (3r)
				Tirant lo Blanc (3r)
				Reproducció i desenvolupament (3r)
				El curt (3r)
				Història dels EEUU (3r)

es van fer el curs passat nous treballs cooperatius

Primària

1r primària	2n primària	3r primària	4t primària	5è primària	6è primària
Habitatges (primer i segon trimestre)	Enigmes o problemes (2n trimestre)	Clothes and Weather (2n trimestre)	L'hort (1r trimestre)	Edat Mitjana (2n trimestre)	Religions (2n trimestre)
El supermercat (3r trimestre)	Escrivim un conte (2n trimestre)	La notícia periodística (3r trimestre)	Les comarques de Catalunya (1r trimestre)	Parlem-ne (2n trimestre)	Edat Moderna I i II (1r i 2n trimestre)
			Comprensió lectora (2n trimestre)	Religions (3r trimestre)	Acrosport (2n trimestre)
			Transports (3r trimestre)	Formigues cooperatives (2n trimestre)	English Musical (3r trimestre)
			Hàbitats de Catalunya: Quina Fauna! (2n trimestre)	Plàstica i Música (3r trimestre)	Edat contemporànea (2n trimestre)

es van fer el curs passat **nous treballs cooperatius**

Curs 18-19: Graelles de seguiment

Secundària i Batxillerat

1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	Batxillerat
Enraonem en parelles (2n)	Volley(1r)	Don Quijote (2n)- 2n batxillerat	Química i societat (final 1r)	L'univers i la Terra (1r)
Tipologia Textual (2n)	Trencaclosques poesia trobadoresca (3r)	Epidèmia (2n/3r)	Revolució industrial (2n) – practical/socials	Tirant lo Blanc (1r)
Les processons de setmana santa (2n/3r)	La població (2n) - mates	Ruta matemàtica (2n)	La literatura desde el modernismo hasta la época contemporànea (2n)	Tipologia textual (1r)

Recipes (3r)	Shakespeare (3r inici)	Investigant els estils musicals (3r)	Traduïm en parelles (2n finals)	Resolució de problemes (2n)
ENTORNS D'APRENTATGE - Nova etapa, noves inquietuds - L'habitatge - Explorant l'univers - Què faria jo? - Els robots	ENTORNS D'APRENTATGE - La feina ben feta no té fronteres - El calendari litúrgic - Nadal i els pastorets - Shakespeare - Mitologia grega	La decadència (3r maig) - socials	ADN biologia/anglès (2n)	Rugby (2n)
		Unió Europea - batxillerat (3r)	L'evolució (3r) - castellà	El meu primer cotxe(2n)
		Conte (castellà)- primària i infantil (2n/3r)	Baseball (principi 3r)	Campanya de màrqueting (3r)
			Màrqueting (3r)- castellà, sessió amb 1r ESO	Fem de químics (3r principis)
				Reproducció i desenvolupament (3r principi)
				Història dels EEUU (3r finals)
				El curt (3r)
				Llatí: L'eneida(3r)*
				Unió europea- 3r ESO (3r)

1r trimestre 2n trimestre 3r trimestre treballs nous per aquest any treball globalitzat

Primària

1r primària	2n primària	3r primària	4t primària	5è primària	6è primària
Habitatges (primer i segon trimestre)	Enigmes o problemes (3r trimestre)	Clothes and Weather (2n trimestre)	Les comarques de Catalunya (1r trimestre)	Edat Mitjana (2n trimestre)	Edat Moderna I (1r trimestre)
El supermercat (3r trimestre)	Escrivim un conte (2n trimestre)	La notícia periodística (3r trimestre)	Hàbitats de Catalunya: Quina Fauna! (2n trimestre)	Formigues cooperatives (2n trimestre)	Religions (2n trimestre)
PROJECTES	PROJECTES	PROJECTES	Comprensió lectora (2n trimestre)	Els monestirs de Catalunya (2n trimestre)	Una nova Religió (3r trimestre)

			Religió (3r trimestre)	Plàstica i Música (3r trimestre)	Edat moderna II (2n trimestre)
			PROJECTES	Religions ONG (3r trimestre)	Acrosport (1r trimestre)
				Poesia (3r trimestre)	Edat contemporànea (2n/3r trimestre)
				PROJECTES	English Musical (2n/3r trimestre)
					Explicuem un conte musicat? (1r trimestre)

1r trimestre 2n trimestre 3r trimestre treballs nous per aquest any treball globalitzat

Infantil

CORDAR LA BATA (2n trimestre)
LES TAULETES (2n trimestre)
PROJECTE GAUDÍ (2n trimestre)